

Fylkesmannen i
Nordland

Rapport 2/2009

Forvaltningsplan for Kjellerhaugvatnet naturreservat

Vega kommune, Nordland fylke

**Fylkesmannen i
Nordland**

Adresse Fylkesmannen i Nordland Moloveien 10, 8002 Bodø	Telefon: 75 53 15 80 Telefaks: 75 53 16 80 Epost: postmottak@fmno.no	Internett www.fylkesmannen.no/nordland http://nordland.miljostatus.no
Tilgjengelighet Trykt rapport/internett: www.fylkesmannen.no/nordland		ISBN: 978-82-92558-38-6 Opplag: 80
Forfatter Ingvild Gabrielsen	Utgiver Fylkesmannen i Nordland	Årstall: 2009 Sider: 32 + vedlegg
Tittel Forvaltningsplan for Kjellerhaugvatnet naturreservat	Forsidefoto Smålom, foto: Gunnar Rofstad Engmarihånd og landskap, foto: Bioforsk Nord Tjøtta	
Referanse Fylkesmannen i Nordland. 2009. Forvaltningsplan for Kjellerhaugvatnet naturreservat, Vega kommune, Nordland fylke. Rapport 2/2009. 32 s		
Sammendrag Kjellerhaugvatnet naturreservat ligger i Vega kommune og ble fredet ved kongelig resolusjon 19. desember 1997, området hadde før dette vært midlertidig fredet fra 11. Juni 1980. Kjellerhaugvatnet ligger innenfor Vegaøyan verdensarvområde som ble skrevet inn på UNESCOs verdensarvliste 1. Juli 2004. Forvaltningsplanen for Kjellerhaugvatnet naturreservat skal være et praktisk hjelpemiddel for å opprettholde og fremme verneformålet for naturreservatet. Forvaltningsplanen skal sikre en forutsigbar og enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, skjøtsel, informasjon og tilrettelegging. Forvaltningsplanen er ikke juridisk bindende, men gir retningslinjer for forvaltningen av området. Bioforsk Nord Tjøtta utarbeidet i 2007 en skjøtelsesplan for Kjellerhaugvatnet naturreservat. I skjøtelsesplanen går det frem at det er store utfordringer knyttet til bevaring av verneverdiene i Kjellerhaugvatnet naturreservat. Landskapet og naturverdiene i reservatet har oppstått som følge av menneskers bruk av landskapet til beite og slått. Etter at den tradisjonelle bruken av området opphørte har området grodd igjen. Dette truer sammen med planting av fremmede treslag verneverdiene i reservatet. Forvaltningsplanen for Kjellerhaugvatnet gir en beskrivelse av naturforholdene innenfor reservatet. Det er definert bevaringsmål for utvalgte naturkvaliteter innenfor området. Bevaringsmålene definerer den tilstanden en ønsker at naturkvaliteten skal ha. For å nå bevaringsmålene foreslås det omfattende skjøtselstiltak. De viktigste skjøtselstiltakene er inngjerding og tilrettelegging for beite, rydding av lauvtrær og einer samt uttak av fremmede treslag. Det foreslås også informasjons- og overvåkingstiltak.		
Emneord Verneområde, naturreservat, forvaltning, fugle- og dyreliv, vegetasjon, naturkvalitet, bevaringsmål, brukerinteresser, skjøtsel, fremmede arter, informasjon, tilrettelegging		
Kartgrunnlag Statens kartverk, N250, N50 og FKB-data		

Forord

Kjellerhaugvatnet naturreservat ble fredet ved kongelig resolusjon av 19. desember 1997. Verneforskriftens kap. VII sier: *"det kan utarbeides forvaltningsplan, som skal inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av forvaltningstiltakene."* Forvaltningsplanen skal være et praktisk hjelpemiddel for å opprettholde og fremme verneformålet.

Arbeidet med forvaltningsplanen har pågått i perioden januar 2008 til november 2009. Det var et åpent informasjonsmøte på Vega i februar 2008 i forbindelse med oppstart av planarbeidet. Planen var på høring fra mai til juni 2009. På grunn av permisjoner har arbeidet med planen tatt noe lengre tid enn skissert ved starten av planarbeidet.

Proessen har gitt mange nyttige og gode innspill. Vi håper forvaltningsplanen vil bidra til at verneverdiene innenfor Kjellerhaugvatnet naturreservat blir ivaretatt på en god måte.

Roar Høgsæt
Fylkesmiljøvernssjef
Fylkesmannen i Nordland

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	6
2	Kjellerhaugvatnet naturreservat.....	7
2.1	Områdebeskrivelse	7
2.2	Brukshistorie	8
2.3	Naturfaglige verdier	9
2.3.1	Fugle- og dyreliv	9
2.3.2	Vegetasjon	11
2.4	Bevaringsmål	13
2.4.1	Bevaringsmål fugleliv	13
2.4.2	Bevaringsmål vegetasjon.....	13
3	Brukerinteresser.....	14
3.1	Verneforskriften og brukerinteresser.....	14
3.2	Primærnæring – jordbruk og skogbruk.....	15
3.2.1	Status - jordbruk og skogbruk.....	15
3.2.2	Forvaltningsmål - jordbruk og skogbruk.....	15
3.2.3	Rammer og regelverk - jordbruk og skogbruk.....	15
3.3	Jakt og fiske	16
3.3.1	Status - jakt og fiske	16
3.3.2	Forvaltningsmål - jakt og fiske	16
3.3.3	Rammer og regelverk - jakt og fiske	16
3.4	Friluftsliv og rekreasjon.....	17
3.4.1	Status - friluftsliv og rekreasjon.....	17
3.4.2	Forvaltningsmål - friluftsliv og rekreasjon.....	17
3.4.3	Rammer og regelverk - friluftsliv og rekreasjon.....	17
3.5	Undervisning, formidling og forskning	18
3.5.1	Status - undervisning, formidling og forskning	18
3.5.2	Forvaltningsmål - undervisning, formidling og forskning	18
3.5.3	Rammer og regelverk - undervisning, formidling og forskning	18
3.6	Bygninger og tekniske inngrep	18
3.6.1	Status - bygninger og tekniske inngrep	18
3.6.2	Forvaltningsmål - bygninger og tekniske inngrep	18
3.6.3	Rammer og regelverk - bygninger og tekniske inngrep	18
4	Forvaltningsoppgaver og tiltak.....	19
4.1	Oppsyn.....	19
4.1.1	Status og utfordringer - oppsyn.....	19
4.1.2	Forvaltningsmål - oppsyn	20
4.1.3	Retningslinjer - oppsyn.....	20
4.1.4	Tiltak - oppsyn	20
4.2	Skjøtsel	20
4.2.1	Status og utfordringer - skjøtsel.....	20
4.2.2	Forvaltningsmål - skjøtsel.....	22
4.2.3	Retningslinjer - skjøtsel.....	22
4.2.4	Tiltak - skjøtsel.....	23
4.3	Overvåkning.....	24
4.3.1	Status og utfordringer - overvåkning.....	24
4.3.2	Forvaltningsmål - overvåkning	24
4.3.3	Retningslinjer - overvåkning	24

4.3.4	Tiltak - overvåkning	25
4.4	Informasjon og tilrettelegging.....	25
4.4.1	Status og utfordringer – informasjon og tilrettelegging	25
4.4.2	Forvaltningsmål – informasjon og tilrettelegging.....	25
4.4.3	Retningslinjer – informasjon og tilrettelegging	26
4.4.4	Tiltak – informasjon og tilrettelegging	26
5	Saksbehandling	27
5.1	Forvaltningsmyndigheter	27
5.2	Lovverk, føringer og forvaltning.....	27
5.2.1	Forholdet til ny naturmangfoldlov	27
5.2.2	Forholdet til andre lovverk	27
5.2.3	Forvaltning av verneforskriften	28
5.2.4	Dispensasjonsbestemmelsen	28
5.2.5	Generelle retningslinjer for saksbehandling	28
6	Forvaltningsplanens varighet	29
7	Kilder	29

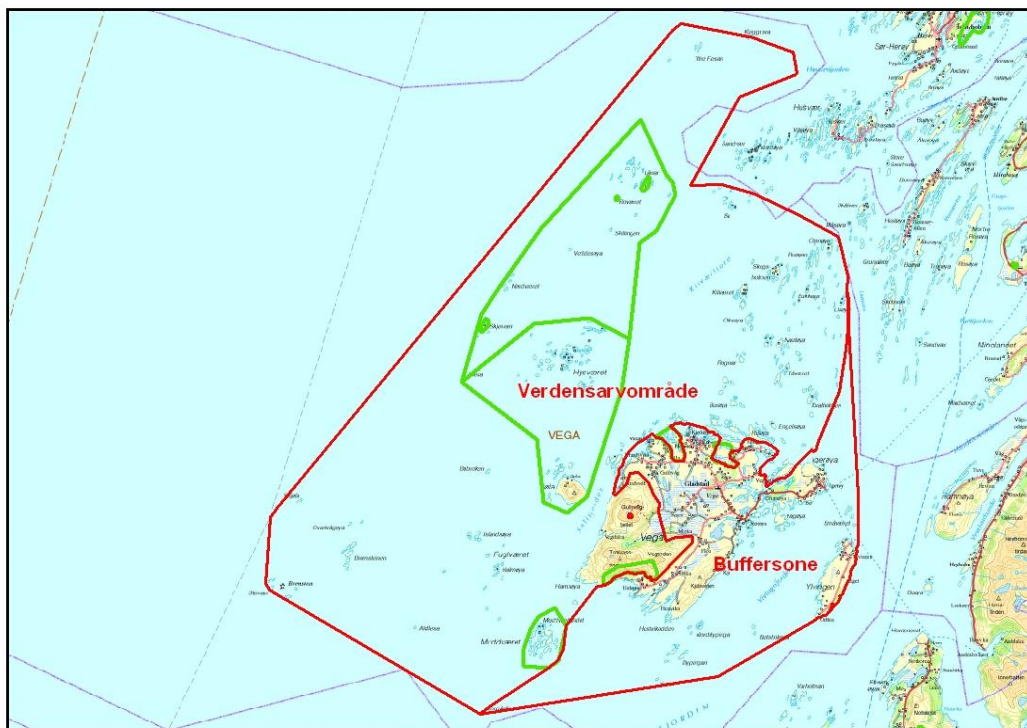
Vedlegg

1. Forskrift om fredning av Kjellerhaugvatnet naturreservat
2. Kart Kjellerhaugvatnet naturreservat
3. Informasjonsplakat
4. Kartlagte vegetasjonstyper i Kjellerhaugvatnet naturreservat

1 Innledning

Kjellerhaugvatnet naturreservat ble fredet ved kongelig resolusjon av 19. desember 1997. Området hadde før dette vært midlertidig fredet fra 11. juni 1980. Formålet med vernet er; ”å bevare et viktig våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv. Det er spesielt viktig å verne om områdets sentrale betydning som trekk- og hekkeområde for våtmarksfugl og de botanisk rike myrområdene som finnes der.” Fylkesmannen i Nordland er forvaltningsmyndighet for naturreservatet.

Kjellerhaugvatnet naturreservat ligger innenfor Vegaøyane verdensarvområde som ble skrevet inn på UNESCOs verdensarvliste 1. juli 2004. Verdensarvområdet omfatter skjærgården utenfor Vega med sine 6500 øyer, holmer og skjær. I tillegg er de sørvestlige og nordvestlige delene av hovedøya på Vega inkludert i verdensarvområdet (figur 1). Resten av Vegaøya er en del av buffersonen for verdensarvområdet. Vegaøyane er skrevet inn på verdensarvlista i kategorien kulturlandskap med følgende begrunnelse: ”Vegaøyane viser hvordan generasjoner av fiskere og bønder gjennom de siste 1500 år har opprettholdt en bærekraftig levemåte i et værhardt område nær polarsirkelen, basert på den nå unike tradisjonen med ærfugl drift. Statusen er også en hyllest til kvinners bidrag til dunprosessen”. Som en oppfølging av dette fikk Bioforsk i 2006 oppdrag om å utarbeide skjøtelsesplaner for flere av øyværene på Vega, samt for Holandsosen og Kjellerhaugvatnet naturreservat på Vegaøya. Forslag til skjøtelsesplan for Kjellerhaugvatnet naturreservat ble ferdigstilt høsten 2007 (Carlsen m.fl. 2007). Planen gir faglig begrunnede anbefalinger for restaurering og skjøtsel i Kjellerhaugvatnet naturreservat.

Figur 1: Kart som viser grensene til Vega Verdensarvområde samt buffersonen. Eksisterende naturvernområder er markert med grønt.

I forslaget til skjøtselsplan for Kjellerhaugvatnet naturreservat går det frem at det er store utfordringer knyttet til bevaring av verneverdiene i reservatet. Landskapet og naturverdiene har oppstått som følge av menneskers bruk av området. De siste tiårene er bruken av området opphørt, og landskapet har endret seg. Fylkesmannen så med bakgrunn i dette behov for å utarbeide en forvaltningsplan for området. Forvaltningsplanen tar utgangspunkt i de faglige anbefalingene fra Bioforsk i forhold til skjøtsel og overvåking, men omhandler også andre tema som eksempelvis informasjon og tilrettelegging. Arbeidet med forvaltningsplanen skal sikre grunneiere og andre berørte parter mulighet til medvirkning.

Forvaltningsplanen er et praktisk hjelpemiddel til å opprettholde og fremme verneformålet. Den skal samtidig sikre en forutsigbar og enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, skjøtsel, informasjon og eventuelt tilrettelegging. En forvaltningsplan er ikke et juridisk bindende dokument, men gir retningslinjer for forvaltningen av området i henhold til verneforskriften.

Forvaltningsplanen for Kjellerhaugvatnet er delt i to hoveddeler. Den første delen gir en beskrivelse av naturforholdene, brukerinteresser og forvaltningsmål. Den andre delen omhandler forvaltningsmessige oppgaver og tiltak. Her gis det en beskrivelse av hvilke tiltak som foreslås i planperioden, kostnadsoverslag samt hvem som er ansvarlig for de ulike tiltakene.

2 Kjellerhaugvatnet naturreservat

2.1 Områdebeskrivelse

Kjellerhaugvatnet naturreservat ligger på nordsiden av Vegaøya, mellom Nes og Svea (figur 2). Området dekker et areal på 1 988 daa, hvorav ca. 1 603 daa er landareal. Høyeste punkt er 35 meter.

Figur 2: Oversiktskart over Kjellerhaugvatnet naturreservat, grensene for reservatet er markert med grønt.

Kjellerhaugvatnet naturreservat inkluderer store deler av det varierte våtmarksområdet nord på Vegaøya. Det omfatter en rekke vann og tjern samt sump- og myrområder spredt mellom lave knauser og lyngheier. Nord i reservatet ligger et avskjerma tidevanns- og gruntvanns-område med flere småøyer og holmer.

Landskapet er småkupert med lynghei og våtmark.
Foto: Ingvild Gabrielsen

Berggrunnen består i hovedsak av kalkglimmerskifer og kalkspatholdig marmor. En tynn åre med glimmergneis og glimmerskifer går i retning øst-vest gjennom Skiftevatnet og over Einåsen. Området rundt Steinåsheia har en bergart som består av finkornet kvartsrik gneis av mulig vulkansk opprinnelse.

Området ligger i overgangen mellom klart oseanisk seksjon (O2) og sterkt oseanisk seksjon, humid underseksjon (O3h) og har et termisk oseanisk klima, med milde vintre og relativt lave sommertemperaturer (Moen 1998). Snittnedbøren er rundt 1200 mm pr. år.

Av inngrep krysser ei kraftlinje grensa i den østlige delen av reservatet, det er også plantet noe sitkagran innenfor reservatet. Det er ikke registrert fredete kulturminner innenfor reservatet.

2.2 Brukshistorie

Kjellerhaugvatnet naturreservat er en del av et gammelt kulturlandskap. Våtmarksområdet mellom Svea og Nes ble inntil 1960-tallet benyttet som felles utmarksbeite for storfe og sau. Utmarksbeitet følger ikke dagens grense for naturreservatet, men hadde et større arealomfang, særlig mot vest og sør. Beitetrykket var høyt da dyrene ble sluppet ut tidlig på våren og beitet til langt ut på høsten. Landskapet var åpent med et lavt feltsjikt. Ved Skiftevatnet finnes det rester etter en tidligere bosetning. Det er usikkert hva arealene rundt denne bosetningen ble benyttet til, men den registrerte engvegetasjonen indikerer at jorda har vært kultivert. Det var tidligere vanlig å slå rike myrområder på grunn av den gode fôrkvaliteten. Det antas at noen av rikmyrene innenfor reservatet har vært slått.

Beitingen i Kjellerhaugvatnet opphørte gradvis etter utskiftningsprosessen på 1960-tallet. Fra utskiftinga og fram til i dag har det ikke vært gjennomført noen form for skjøtsel av landskapet med unntak av sporadisk beiting.

Helgelandskysten er kjerneområde for kalkrik lynchhei i Norge. Mens det er mye kunnskap om bruken av lynchheiene i Sør-Norge, er det mer usikkert hvordan lynchheiene ble benyttet lenger nord. På Vestlandet og i Trøndelag er det vanlig med lynchbrenning for å øke beiteverdien. Undersøkelser viser at det har vært drevet lynchbrenning på Vega, men det er usikkert i hvilken grad og når dette tok slutt.

2.3 Naturfaglige verdier

Informasjonen i dette kapittelet er hentet fra følgende kilder:

- ✓ Forarbeidet til verneplanen (Suul 1975, Folkestad 1978)
- ✓ Oppsynsrapporter fra Johan Antonsen (Antonsen, 1994-2002)
- ✓ Skjøtselsplan for Kjellerhaugvatnet (Carlsen m.fl. 2007)
- ✓ Vegafuglene – oversikt over fuglelivet i Vega (Suul 2007)

2.3.1 Fugle- og dyreliv

Naturkvaliteter knyttet til fugle- og dyreliv er godt kartlagt gjennom de årlige rapportene fra tidligere oppsynsmann Johan Antonsen. Det er registrert minst 143 fuglearter innenfor reservatet hvorav omtrent halvparten er våtmarksarter. Området har i likhet med Holandsosen naturreservat lenger vest på Vegaøya stor verdi både som hekkeområde, og som trekk- og overvintringsområde. Disse to naturreservatene utgjør en viktig del av Vegas omfattende og verdifulle våtmarksområder.

Hekkefuglfaunaen er spesielt artsrik og flere av artene forekommer i stort antall. I tillegg til vanlige arter for regionen hekker, eller har hekket, også mer sjeldne arter som skjeand, smålom, storlom, gravand, knekkand, myrsnipe og brushane. I trekktida har området særlig verdi for sangsvane, grågås, ender og vadere. Inntil 400 grågås er registrert her. Spesielle arter som er registrert i trekktida er kortnebbgås, dvergdykker, lappfiskand og sotsnipe.

Smålom hekket tidligere fast i reservatet. Foto: Gunnar Rofstad ©

Mange av fuglene som er knyttet til Kjellerhaugvatnet i hekketida har hatt en dramatisk nedgang de siste årene. Enkelte av artene som tidligere var vanlige er nå fraværende i hekketida. Eksempler på slike arter er storlom og brushane. Tabell 1 viser en statusoversikt over våtmarks- og kulturlandskapsarter som hekker, har hekket eller benytter våtmarkene på Vega under vår- og/eller høsttrekket. Tabellen viser også artens rødlistestatus.

Tabell 1. Status for noen våtmarks- og kulturlandskapsarter som hekker, har hekket, eller benytter Kjellerhaugvatnet naturreservat (eller tilsvarende habitat på Vegaøya). Hentet fra Carlsen m.fl. (2007) og Suul (2007). + = positiv bestandsutvikling, 0=stabil bestand, - = negativ bestandsutvikling.

Art	Rødlistestatus	Utvikling	Merknader
Sangsvane	Nær truet (NT)	0	Overvintrer
Grågås		0	
Brunnakke		0	
Snadderand	Sårbar (VU)	+	Hekking Sveavatnet, Kjellerhaugvatnet NR
Gravand		0	
Krikkand		0	
Stokkand		+	
Stjertand	Sårbar (VU)	-	Har hekket i Holandsosen NR
Knekkand	Sterkt truet (EN)	-	Mulig hekking Sveavatnet, Kjellerhaugvatnet
Skjeand	Sårbar (VU)	-	Dramatisk tilbakegang som hekkeart
Toppand		+	
Siland		+	
Smålom		-	Hekket tidligere i Holandsosen NR
Storlom	Sårbar (VU)	-	Hekker ikke lengre i kommunen
Havørn		+	Betydelig bestandsøkning de siste 20 årene
Heilo		-	
Myrsnipe		-	Sterk tilbakegang
Enkeltbekkasin		-	Økning i vinterhalvåret
Småspove		-	Tidligere vanlig, nå nesten utryddet på Vega
Storspove	Nær truet (NT)	-	
Vipe	Nær truet (NT)	-	Sterk tilbakegang siste årene
Rødstilk		-	Dramatisk tilbakegang
Brushane	Datamangel (DD)	-	Hekker ikke lengre på Vegaøya
Strandsnipe		+	
Tyvjo	Nær truet (NT)	-	Dramatisk tilbakegang
Hettemåke	Nær truet (NT)	-	Hekker ikke lengre på Vegaøya
Sanglerke	Nær truet (NT)	-	Hekker sannsynligvis ikke lengre på Vegaøya
Stær	Nær truet (NT)	0	
Sivspurv		0	
Bergirisk	Nær truet (NT)	-	
Buskskvett		+	
Steinskvett	Nær truet (NT)	-	

Årsaken til endringer i fuglebestander er i de fleste tilfeller sammensatte. Carlsen m.fl. (2007) trekker frem gjengroing som en viktig årsak. Landskapet i Kjellerhaugvatnet naturreservat har de siste tiårene endret seg mye. Det er i liten grad blitt beitet i området etter 1960-tallet. Dette har ført til at lauvkratt og høgstauder har etablert seg i områder der landskapet tidligere var åpent. Det er også blitt plantet en del sitkagran. Etablering av skog i våtmarksområder fører til endring i vannbalansen. På sikt kan dette føre til at tjern og vassdrag gror igjen. Selv om det ikke er klare tall for dette ser det ut som gjengroingen har ført til at våtmarksområdene i reservatet er blitt mindre og tørrere. Ved å studere flybilder fra 1960-tallet ser man at andelen

skog har vokst betraktelig de siste tiårene, samtidig som vannspeilet i Kjellerhaugvatnet er mindre åpent på grunn av den store mengden vegetasjon. Gjengroing er sannsynligvis en medvirkende årsak til nedgang i hekkebestander, men det er også andre faktorer som spiller inn. Redusert mattilgang og predasjon har trolig stor betydning. For fugler som bare er deler av året i Kjellerhaugvatnet kan også utenforliggende faktorer påvirke utviklingen.

Nedgang i bestanden av fugl knyttet til våtmark og kulturlandskap er ikke et isolert fenomen på Vega. I den nyeste utgaven av den norske rødlista (Kålås m.fl. 2006) har flere av artene knyttet til disse habitatene fått status som nær truet (NT) eller sårbar (VU).

Av pattedyr er elg, rådyr og hare vanlige arter innenfor reservatet. Oter bruker også området mye. I de siste oppsynsrapportene fra Johan Antonsen (Antonsen 1997-2002) går det frem at mink er en art som er blitt mindre vanlig. Det er ikke kjent hvordan bestandsutviklingen til mink har vært etter 2002. Det er observert piggsvin og katt innenfor reservatet, men kun enkelte år.

2.3.2 Vegetasjon

Kjellerhaugvatnet naturreservat har variert vegetasjon og området er en mosaikk av ulike naturtyper og overganger mellom disse. Det er myrområder, lyngheiområder samt vann og tjern med engvegetasjon rundt. Det er også en del lauvskog og plantefelt med sitkagran og buskfuru innenfor reservatet. Det er kalkrik berggrunn i store deler av reservatet, dette gjenspeiles i vegetasjonen som generelt er svært artsrik. Det er gjennomført en detaljert vegetasjonskartlegging i reservatet, vegetasjonskart og beskrivelser finnes i vedlegg 4.

I den nordlige delen av reservatet dominerer fuktig lynghei i mosaikk med rikmyr. Deler av området er i gjengroing med bjørk og andre lauvtrær som vier og rogn. Sør for dette går et bredt belte fra Skiftevatnet i vest til Svea i øst der tørr gress- og urterik lynghei dominerer i mosaikk med rikmyr. Også her har lauvtrær etablert seg, spesielt i lyngheiene. Lyngheiene er rike med et stort arts mangfold. Rundt Steinåsheia i sør, er vegetasjonen fattigere enn ellers i området. Her finnes både fuktige og tørre områder, og en mosaikk av lyng- og myrvegetasjon.

Rundt Kjellerhaugvatnet, Sveavatnet og Skiftevatnet ligger de største og mest verdifulle rikmyrene. Innimellom er det engvegetasjon med varierende fuktighetsgrad. Engvegetasjonen er preget av gjengroing med mjødukt, bjørk og vier. På rikmyrene vokser flere orkideer blant annet den rødlistede arten engmarihånd. Kjellerhaugvatnet og Sveavatnet er definert som kalksjøer. Kalksjøer er en av de mest sjeldne og særpregete naturtypene som fins i ferskvann og karakteriseres av kransalger. Fra Kjellerhaugvatnet naturreservat er det registrert to rødlistede kransalger; gråkrans og bustkrans. Broddtjønnaks er en annen rødlistet plante som vokser i kalksjøene i reservatet. Tabell 2 viser en oversikt over kjente rødlistede planter innenfor Kjellerhaugvatnet naturreservat.

Tabell 2: Oversikt over kjente rødlistede planter i Kjellerhaugvatnet naturreservat

Navn	Rødlistestatus
Engmarihånd	NT (Nær truet)
Brudespor	NT (Nær truet)
Gråkrans	VU (Sårbar)
Bustkrans	NT (Nær truet)
Broddtjønnaks	NT (Nær truet)

Engmarihånd. Foto: Bioforsk Nord Tjøtta ©

Tilstanden til vegetasjonen vurderes som middels til dårlig. Bakgrunnen for dette er at store deler av reservatet er under gjengroing som følge av opphørt beiting (Carlsen m.fl. 2007). Gjengroing med lauvskog og einer reduserer lystilgangen og endrer vekstvilkårene. Dette vil føre til at vegetasjonssammensetning over tid endrer seg og planter tilpasset skog vil favoriseres fremfor planter tilpasset åpen lynghei og myr. Vannene preges også av gjengroing og det åpne vannspeilet er redusert til 50 % i Kjellerhaugvatnet. I deler av reservatet truer plantefelt med sitkagran og buskfuru den stedege vegetasjonen. Plantefeltene skygger ut hei- og myrvegetasjonen og vil på sikt endre landskapsbildet. Sitkagran har en enorm evne til å spre seg, og det ble i 2009 observert omfattende frøspredning av sitkagran.

Granplantefelt. Foto: Bioforsk Nord Tjøtta ©

Frøplanter av sitkagran sommeren 2009.
Foto: Ingvild Gabrielsen ©

Karakteristisk for områder der beite har opphørt er at det tar relativt lang tid før gjengroingen blir synlig. Når den første skogen er etablert ser det imidlertid i mange tilfeller ut som utviklingen går raskere og området forandres mye på kort tid. Det er sannsynlig at gjengroingen i Kjellerhaugvatnet er kommet inn i en slik fase.

2.4 Bevaringsmål

Formålet med vern av Kjellerhaugvatnet naturreservat er å bevare et viktig våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv. Det er spesielt viktig å verne om områdets sentrale betydning som trekk- og hekkeområde for våtmarksfugl og de botanisk rike myrområdene som finnes der.

Siden verneformålet er noe vagt er det behov for å konkretisere de viktigste naturkvalitetene som skal bevares innenfor området. For hver naturkvalitet er det definert et bevaringsmål. For å definere naturkvaliteter og bevaringsmål kreves kunnskap om naturtilstanden i området og utviklingstendenser. I Kjellerhaugvatnet naturreservat varierer kunnskapsnivået om de ulike naturkvalitetene. For naturkvaliteter der statusen ikke er tilstrekkelig kjent er det ikke definert bevaringsmål.

Naturkvalitet defineres som naturtyper, arter, geologi og landskap som skal bevares i et verneområde.

Bevaringsmål er den tilstanden en ønsker at en naturkvalitet i et verneområde skal ha. Bevaringsmål skal være målbare og kan eksempelvis presiseres gjennom mål for areal eller forekomst av bestemte arter.

2.4.1 Bevaringsmål fugleliv

Områdets betydning for våtmarksfugl ble spesielt vektlagt ved etablering av vernet. Siden slutten av 1970-tallet og frem til 2002 er det gjennomført systematiske registreringer av fuglelivet innenfor reservatet (Antonsen 1994-2002). Med bakgrunn i dette samt en oppdatert status (Suul 2007) er det definert bevaringsmål (tabell 3). Artene som er valgt ut er sårbare arter som har hatt en negativ utvikling i området. Vipe er også definert som en naturkvalitet med bevaringsmål selv om dette fremdeles er en relativt vanlig art. Bakgrunnen er at vi antar at bestandssituasjonen for vipe vil kunne gjenspeile tilstanden for flere andre våtmarksfugler. Det er svært begrenset erfaring med bruk av bevaringsmål. Etter hvert som kunnskapsgrunnlaget og erfaringen med bruk av bevaringsmål øker kan det være behov for justeringer.

Tabell 3: Definerte naturkvaliteter knyttet til fuglelivet i Kjellerhaugvatnet naturreservat, mål, tiltak og overvåkning.

Naturkvalitet	Mål	Tiltak	Overvåkning
Hekkeområde for skjeand	Årlig forekomst/hekking	Predatorbekjempelse og beiting	Hvert år av oppsyn
Hekkeområde for storlom	Årlig forekomst/hekking	Predatorbekjempelse og beiting	Hvert år av oppsyn
Hekkeområde for vipe	Årlig hekking av tre par	Predatorbekjempelse og beiting	Hvert år av oppsyn

2.4.2 Bevaringsmål vegetasjon

Bevaring av de botanisk rike myrområdene ble i likhet med fuglelivet spesielt trukket frem som viktig ved etablering av reservatet. Som en følge av arbeidet til Carlsen m.fl. (2007) er kunnskapen om de ulike vegetasjonstypene innenfor reservatet god. Bevaringsmål knyttet til vegetasjon tar utgangspunkt i resultatene herfra (tabell 4). Etter hvert som kunnskapsgrunnlaget og erfaringen med bruk av bevaringsmål øker kan det være behov for justeringer.

For å gjøre arbeidet med overvåking av bevaringsmålene skal det velges ut to referanseområder for hver av naturkvalitetene ”kalkrik lynghei” og ”rike myr- og

våtmarksområder”. Målet er at tilstanden til naturkvaliteten i referanseområdet skal si noe om tilstanden til naturkvaliteten i resten av reservatet.

Tabell 4: Definerte naturkvaliteter knyttet til vegetasjon i Kjellerhaugvatnet naturreservat, mål og overvåkning.

Naturkvalitet	Mål	Tiltak	Overvåkning
Kalkrik kystlynghei ¹	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reinrose, brudespore og rødflangre skal forekomme. 2. Flatvoksende einer skal ikke forekomme i mer enn 10 % av området 	Beiting og rydding	Overvåkes hvert tredje år, 1. gang sommer 2011.
Rike myr- og våtmarksområder ¹	<ol style="list-style-type: none"> 1. Marihånd-arter, blåstarr, loppestarr og hårstarr skal forekomme. 2. Mjødurt og lauvkratt skal ikke forekomme i mer enn 20 % av området 	Beiting og rydding	Overvåkes hvert tredje år, 1. gang sommer 2011
Kalksjøer (Kjellerhaugvatnet og Sveavatnet)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gråkrans, bustkrans og broddtjønnaks skal forekomme 2. Minimum 70 % åpent vannspeil i Kjellerhaugvatnet 	Beiting, evt. rydding av vannvegetasjon	Overvåkes hvert tredje år, 1. gang sommer 2011
Stedegen vegetasjon	Sitkagran og buskfuru skal ikke forekomme innenfor reservatet	Uttak av skog og frøplanter	Årlig

¹ Det skal opprettes to referanseområder for naturkvaliteten som blir overvåkningsenheten.

3 Brukerinteresser

3.1 Verneforskriften og brukerinteresser

Verneforskriften danner rammene for hva som er tillatt innenfor Kjellerhaugvatnet naturreservat. I dette kapittelet vil aktuelle bestemmelser i verneforskriften knyttes opp mot de ulike brukerinteressene. Det henvises i teksten til kapittel og punkt i verneforskriften. Hele verneforskriften ligger som vedlegg 1.

Det er særlig noen kapittel i verneforskriften som har betydning for den daglige forvaltningen. I kapittel IV går det frem hvilke bestemmelser som gjelder for reservatet, her er det opplistet hvilke aktiviteter som ikke er tillatt innenfor reservatet. I kapittel V går det frem hvilke aktiviteter som er unntatt bestemmelsene i kapittel IV, mens det i kapittel VI går frem hvilke aktiviteter Fylkesmannen kan gi tillatelse til etter søknad. Aktiviteter som er forbudt gjennom bestemmelsene i kapittel IV, og ikke er nevnt i kapittel V eller VI er i utgangspunktet forbudt. Fylkesmannen kan gi dispensasjon fra vernebestemmelsene i enkelte tilfeller, dette er nærmere beskrevet i kapittel 5.2.4.

3.2 Primærnæring – jordbruk og skogbruk

3.2.1 Status - jordbruk og skogbruk

Kjellerhaugvatnet naturreservat er en del av et gammelt kulturlandskap. Beitingen i Kjellerhaugvatnet opphørte gradvis etter utskiftningsprosessen på begynnelsen av 60-tallet. Fra 60-tallet og frem til i dag har området i liten grad blitt benyttet i forbindelse med jordbruksnæring.

I Vegaøyen verdensarvområde er det opprettet en egen tilskuddsordning for å stimulere til økt beiting og slått. Verdensarvområdet er delt i 4 soner med ulike tilskuddssatser for hver sone. Kjellerhaugvatnet er i sone 0. Ordningen administreres per i dag av Fylkesmannens landbruksavdeling.

For 2009 var tilskuddssatsene i sone 0:

Sats per sau:	250.-
Sats per storfe:	800.-

Skogbruksinteressene innenfor reservatet vurderes som små. Det er plantet en del sitkagran og buskfuru innenfor reservatet.

3.2.2 Forvaltningsmål - jordbruk og skogbruk

- Få på plass et beiter regime som bidrar til at områdets naturkvaliteter opprettholdes.
- I områder som er under gjengroing skal landskapet gjenskapes til slik det var ved tidspunkt for midlertidig fredning.
- Sitkagran og buskfuru som er plantet innenfor naturreservatet skal fjernes.
- Lauvskog og einer som har etablert seg i lynghei- og våtmarksområder skal fjernes.

Berørte bevaringsmål:

- Årlig forekomst/hekking av storlom
- Årlig forekomst/hekking av skjeand
- Årlig hekking av tre par vipe
- Flatvoksende einer skal ikke forekomme i mer enn 10 % av referanseområdene for kalkrik kystlynghei
- Mjødurt og lauvkratt skal ikke forekomme i mer enn 20 % av referanseområdet for rike myr- og våtmarksområder.
- Minimum 70 % åpent vannspeil i Kjellerhaugvatnet
- Sitkagran og buskfuru skal ikke forekomme innenfor reservatet

3.2.3 Rammer og regelverk - jordbruk og skogbruk

Flere av bestemmelsene i forskrift for Kjellerhaugvatnet naturreservat har betydning for bruk av området til primærnæring. Nedenfor gis en sammenstilling av de viktigste punktene.

I verneforskriftens kapittel V går det frem at vernebestemmelsene ikke er til hinder for ”Utmarksbeite og utmarksslått som på vernetidspunktet eller der dette tidligere har vært vanlig.” Beitingen i Kjellerhaugvatnet naturreservat opphørte før området ble midlertidig fredet, men var tidligere vanlig. Siden det ikke finnes nøyaktige tall for tidligere tids omfang

av beiting innenfor reservatet vil Fylkesmannen legge til grunn et beiteomfang som anbefalt i skjøtselsplanen (Carlsen m.fl. 2007).

I kapittel VI åpnes det for at Fylkesmannen kan gi tillatelse til ”bygging av midlertidige gjerder”. I forbindelse med etablering av beite i området vil det være aktuelt å sette opp permanente gjerder, jfr. forslag til tiltak lenger bak i planen. Dette vil være et forvaltningstiltak som Fylkesmannen kan gjennomføre, jfr. forskriftens kapittel VII.

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for ”tynning og avvirkning av plantefelt.” Det er et forvaltningsmål at plantefeltene avvirknes, jfr. 3.2.2, og Fylkesmannen vil ta initiativ til dette. I forbindelse med avvirkning av plantefelt kan det være aktuelt å gi tillatelse til motorisert transport for frakt av virke. Det vil være vesentlig at det ikke blir store kjøreskader på vegetasjonen i reservatet. For å hindre unødig forstyrrelse av fuglelivet i hekketida ønsker Fylkesmannen at hogst skjer i perioden 31. Juli-15. april.

I henhold til kapittel IV i vernebestemmelsene er ”All vegetasjon i vann og på land fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse.” Lyngbrenning er dermed i utgangspunktet ikke tillatt. Dersom grunneiere/beitebrukere er interessert i å brenne deler av området for å bedre beitekvaliteten krever dette dispensasjon fra vernebestemmelsene.

3.3 Jakt og fiske

3.3.1 Status - jakt og fiske

Innenfor naturreservatet er det tillatt med jakt på hjortevilt og fellefangst av mink. Fiske er også tillatt. Etter at elgen etablerte seg på Vega på 80-tallet har det bygd seg opp en stabil elgstamme på øya som det i dag jaktes på. I hvilken grad Kjellerhaugvatnet benyttes som jaktområde for elg er ikke kjent. Områdets betydning for fiske og fellefangst på mink er heller ikke kjent.

3.3.2 Forvaltningsmål - jakt og fiske

- Området skal kunne benyttes til jaktformene som er tillatt i henhold til verneforskriften.
- Det skal stimuleres til fellefangst av mink innenfor reservatet.

Berørte bevaringsmål:

- Årlig forekomst/hekking av storlom
- Årlig forekomst/hekking av skjeand
- Årlig hekking av tre par vipe

3.3.3 Rammer og regelverk - jakt og fiske

Det er ikke tillatt med jakt, fangst og bruk av skytevåpen innenfor verneområdet, med unntak for hjorteviltjakt og fellefangst på mink. Det er også unntak fra båndtvangen for lovlig bruk av hund ved jakt på hjortevilt, og ved ettersøk etter skadet hjortevilt. Det er ikke åpnet for motorisert ferdsel i forbindelse med eventuell uttransport av skutt hjortevilt.

I henhold til vernebestemmelsene kan Fylkesmannen gi tillatelse til; ”Felling av vilt som forårsaker vesentlig skade.” En slik tillatelse vil kunne bli gitt dersom viltarter gjør skade på fuglelivet i reservatet. Det kreves også tillatelse fra grunneier og annet lovverk.

3.4 Friluftsliv og rekreasjon

3.4.1 Status - friluftsliv og rekreasjon

Kjellerhaugvatnet naturreservat er en del av et område som benyttes som tur- og rekreasjonsområde. Det er gamle stier/tråkk gjennom området. Flere av disse er gjengrodd, blant annet stien mellom Nes og Svea. Områdets bruk til rekreasjon og friluftsliv antas å øke i framtiden som følge av etablering av Verdensarvporten på Nes, og økt turisme på Vega.

Vega kommune har tidligere ønsket at det skulle settes opp et fugletårn ved Sveavatnet. I forbindelse med prosessen rundt forvaltningsplanen har dette ikke blitt diskutert. Dersom det er et lokalt ønske om oppføring av fugletårn er Fylkesmannen positiv til en dialog om dette.

Informasjonsplakat for besøkende ved Svea.
Foto: Ingvild Gabrielsen ©

3.4.2 Forvaltningsmål - friluftsliv og rekreasjon

- Området skal kunne benyttes som friluftsliv- og rekreasjonsområde.
- Forstyrrelsen på fuglelivet som følge av ferdsel skal begrenses og ved behov skal ferdsel kanaliseres bort fra de mest sårbare områdene.

Berørte bevaringsmål:

- Årlig forekomst/hekking av storlom
- Årlig forekomst/hekking av skjeand
- Årlig hekking av tre par vipe

3.4.3 Rammer og regelverk - friluftsliv og rekreasjon

Det er ikke ferdselsforbud i Kjellerhaugvatnet naturreservat og det er dermed ingen begrensninger på folks mulighet til ferdsel i området. I forhold til eventuell rydding og merking av stier er dette et tilretteleggingstiltak som kan kreve dispensasjon fra verneforskriften. Tiltaket må vurderes opp mot formålet med vernet.

3.5 Undervisning, formidling og forskning

3.5.1 Status - undervisning, formidling og forskning

Kjellerhaugvatnet naturreservat er i dag lite benyttet i undervisnings- og forsknings-sammenheng. Områdets karakter, beliggenhet samt utfordringer i forhold til skjøtsel gjør at potensialet for slik virksomhet er stor. Det knytter seg stor informasjonsverdi til områdets rike vegetasjon og fugleliv, samt kulturhistorie. Over tid vil det være interessant å se hvordan skjøtselstiltak påvirker området.

Bruk av Kjellerhaugvatnet naturreservat til undervisning-, formidling- og forskningsaktivitet (FOU) vil kunne gi økt kunnskap om verneverdiene i området. Fylkesmannen ønsker et tett samarbeid med FOU-institusjoner som ønsker å benytte naturreservatet.

3.5.2 Forvaltningsmål - undervisning, formidling og forskning

- Det skal legges til rette for undervisning, formidling og forskning innenfor verneområdet så lenge dette ikke går utover verneformålet.

3.5.3 Rammer og regelverk - undervisning, formidling og forskning

Plante- og dyrelivet er fredet innenfor naturreservatet. Enkelte forskningsaktiviteter vil kreve dispensasjon fra denne bestemmelsen.

3.6 Bygninger og tekniske inngrep

3.6.1 Status - bygninger og tekniske inngrep

Ei kraftlinje krysser grensa i den østlige delen av reservatet. Det er for øvrig ikke bygninger eller andre nyere tekniske inngrep innenfor reservatet.

3.6.2 Forvaltningsmål - bygninger og tekniske inngrep

- Nye bygninger eller andre større tekniske inngrep skal ikke etableres innenfor reservatet med unntak for et eventuelt leskjul for gammelnorsk sau.

3.6.3 Rammer og regelverk - bygninger og tekniske inngrep

Det er et generelt forbud mot fysiske inngrep i naturreservatet i verneforskriftens kapittel IV. Her er det listet opp en del aktiviteter som ikke er tillatt. Opplistingen er ikke uttømmende, dette innebærer også et forbud mot lignende inngrep.

Fylkesmannen kan gi tillatelse til; ” *Bygging av midlertidige gjerder*”, se kapittel 3.2.

I den østlige delen av naturreservatet krysser en kraftledning. Dette går ikke frem av verneforskriften. I forbindelse med vedlikehold på kraftlinja kan det være behov for dispensasjon fra vernebestemmelsene. I forbindelse med en felles gjennomgang av alle naturreservater i Nordland vil vi sende inn et samlet forslag til forskriftsendring slik at vedlikehold av eksisterende kraftlinjer blir direkte unntatt fra vernebestemmelsene.

Kraftlinja som krysser Sveavatnet. Foto: Ingvild Gabrielsen ©

I skjøtelsesplan for Kjellerhaugvatnet naturreservat foreslås det helårsbeite med gammelnorsk sau. For å få tillatelse til helårsbeite krever Mattilsynet at dyrene har tilgang til leskjul. I denne forbindelse kan de bli aktuelt å gi dispensasjon fra verneforskriften for oppføring av leskjul. For å kunne gi en dispensasjon er det viktig at leskjulet lokaliseres sånn at det ikke kommer i konflikt med verneverdiene i reservatet. Vi ser det som naturlig at et eventuelt leskjul plasseres nært grensen av reservatet.

4 Forvaltningsoppgaver og tiltak

4.1 Oppsyn

4.1.1 Status og utfordringer - oppsyn

Med vernevedtaket oppstår det behov for å føre kontroll med at verneforskriftene og eventuelle dispensasjonsvedtak overholdes. Et effektivt og faglig dyktig naturoppsyn er også viktig for å kunne følge med i utviklingen i verneområdene – både når det gjelder naturtilstanden og bruken av området.

Statens Naturoppsyn (SNO) ble opprettet med hjemmel i Lov om naturoppsyn av 21.06.1996, og skal ivareta nasjonale miljøvernoppgaver og forebygge miljøkriminalitet. Statens Naturoppsyn har ansvar for oppsyn i verneområdene i Norge. Lov om statlig naturoppsyn hjemler et helhetlig naturoppsyn innenfor følgende særlover; naturmangfoldloven, friluftsløven, motorferdselloven, kulturminneloven, viltloven, lakse- og innlandsfiske-loven og deler av forurensingsloven. Statens Naturoppsyn sine viktigste oppgaver er:

- Å ivareta nasjonale miljømål
- Kontroll i forhold til lover, forskrifter og andre regelverk
- Å forebygge miljøkriminalitet
- Veiledning og informasjon
- Praktiske skjøtelsesoppgaver av ulik art
- Registrering og dokumentasjon

Det er en SNO-stilling tilknyttet kysten av Sør-Helgeland, denne er blant annet ansvarlig for oppsyn i Kjellerhaugvatnet naturreservat og de andre verneområdene på Vega. For

Kjellerhaugvatnet naturreservat kjøper SNO i tillegg tjenester lokalt til å gjennomføre deler av oppsynet.

I Kjellerhaugvatnet naturreservat vil følgende oppgaver være særlig aktuelle:

- ✓ Kontrollere at verneforskriften overholdes.
- ✓ Overvåke naturkvalitetene i området med spesiell vekt på arter og naturtyper der det er utarbeidet bevaringsmål.
- ✓ Overvåke restaurerings- og skjøtselstiltak.
- ✓ Overvåke hvordan bruken av området utvikler seg.
- ✓ Informasjon og veiledning til brukere og besøkende.

Statens Naturoppsyn har mange arbeidsoppgaver, store områder og begrenset med ressurser. Det er per i dag ikke nok kapasitet til å gjennomføre oppgavene nevnt over på en tilstrekkelig måte. Det er behov for å styrke Statens Naturoppsyn på Helgeland, og i Nordland for øvrig.

4.1.2 Forvaltningsmål - oppsyn

- Oppsynet skal påse at bestemmelsene i verneforskriften overholdes.
- Oppsynet skal følge opp overvåkningsplan for reservatet (utarbeides i løpet av 2009)
- Oppsynet skal drive informasjonsarbeid

4.1.3 Retningslinjer - oppsyn

Følgende retningslinjer skal legges til grunn for oppsynet i Kjellerhaugvatnet naturreservat:

- Det gjennomføres oppsyn etter gjeldende lovverk
- Statens Naturoppsyn skal samarbeide med andre etater, herunder grunneier, brukere, Fylkesmannen og politi. Oppsynsvirksomheten skal utformes i samråd med forvaltningsmyndigheten
- Den etablerte rutinen for bestillingsdialog mellom Fylkesmannen og Statens Naturoppsyn videreføres, slik at en i felleskap kan prioritere aktuelle oppgaver for oppsynet.

4.1.4 Tiltak - oppsyn

Styrke oppsynet fra dagens nivå til ca. tre ukeverk

Ansvarlig: Statens Naturoppsyn, Direktoratet for naturforvaltning

Gjennomføres:

Kostnad:

Prioritet: 1 - Høy

4.2 Skjøtsel

Informasjonen i stor grad hentet fra Carlsen m.fl. (2007).

4.2.1 Status og utfordringer - skjøtsel

Store deler av Kjellerhaugvatnet naturreservat er preget av gjengroing og planting av fremmede treslag, dette er nærmere beskrevet i kapittel 2.3.2.

Det er store verdier knyttet til både fugleliv og vegetasjon innenfor reservatet. Målet med skjøtselstiltakene er todelt:

- Sikre og bevare det botaniske mangfoldet/sammensetninga i de rike lyngheiene og i rikmyrene.
- Bedre kvaliteten på våtmarksområdene for å legge til rette for reetablering og vekst av fuglebestander som er avhengige av våtmarka som hekkeområde.

På grunn av den rike orkidéfloraen knyttet til kalklynghei og rikmyr er den optimale skjøtselen beiting med storfe. Storfe beiter også i større grad enn sau i fuktige myr- og engområder. I restaurerings- og den tidlige skjøtselsfasen anbefales det i tillegg beite med sau. Sau beiter på lauvkratt slik at disse etter hvert dør, saubeite gir også mindre gjenvekst enn manuell rydding. Det foreslås i tillegg til sommerbeite med sau og storfe helårsbeite med gammelnorsk sau da denne vil redusere oppslag av vedvekster. I tillegg til beite anbefales det i restaureringsfasen noe manuell rydding av einer og lauvkratt. Carlsen m.fl. (2007) anbefaler rydding/slått av de rikeste myrområdene i en restaureringsfase. Vi foreslår at behovet for dette vurderes etter at området har blitt beitet et par år.

Gjengroing av lynghei med bjørk og einer, sitkagran i bakgrunnen. Foto: Ingvild Gabrielsen ©

Gjengroing med mjødurt. Foto: Bioforsk Nord Tjøtta ©

I kartet som ligger som vedlegg 2 er det tegnet inne forslag til gjerdetrasé. Det foreslåtte beiteområdet omfatter hovedsakelig areal innenfor reservatgrensen. Dersom det er et ønske lokalt om å utvide beiteområdet slik at også omkringliggende areal tas med er Fylkesmannen positiv til dette.

Kjellerhaugvatnet sørvest i reservatet er preget av gjengroing. Vannet er grunt og vannvegetasjon dekker i dag nærmest hele vannspeilet. Det er usikkert om dette er en naturlig prosess som følge av den generelle gjengroingen i området, eller om det skyldes tilsig av næringsrikt vann fra nærliggende landbruksareal. For å avklare dette bør det gjennomføres en undersøkelse av vannkvaliteten i Kjellerhaugvatnet og tilsigsbekker. Hvis det viser seg at vannet inneholder høye nivåer av næringssalter må tiltak vurderes. Sveavatnet som ligger sørøst i reservatet er dypere enn Kjellerhaugvatnet og ikke like utsatt for gjengroing. For å sikre forekomstene av rødlistede kransalger og karplanter er det viktig at vannkvaliteten overvåkes, og det anbefales en undersøkelse av vannkvaliteten i Sveavatnet med tilsigsbekker.

Det er flere plantefelt med sitkagran og buskfuru innenfor reservatet. Etter flere gode frøår er det observert spredning av sitkagran inn i lyngheiene. Uttak av sitkagran er en prioritert forvaltningsoppgave. Plantefeltene er avgrenset på kart i vedlegg 2.

Kunnskapen om brenning av de kalkrike lyngheiene på Vega er begrenset. Det vil i 2010 starte opp et prosjekt på lyngbrenning i Holandsosen naturreservat. Her vil man se på hvordan brenningen påvirker vegetasjonen i de kalkrike heiene både i forhold til artsmangfold og beiteverdi. Fylkesmannen vil ikke ta initiativ til lyngbrenning innenfor Kjellerhaugvatnet naturreservat før vi har mer kunnskap om emnet.

4.2.2 Forvaltningsmål - skjøtsel

- Få på plass et beiter regime som bidrar til at området naturkvaliteter opprettholdes.
- I områder som er under gjengroing skal landskapet gjenskapes til slik det var ved tidspunkt for midlertidig fredning.
- Lauvskog og einer som har etablert seg i lynghei- og våtmarksområder skal fjernes.
- Sitkagran og buskfuru som er plantet innenfor naturreservatet skal fjernes.
- Restaurere Kjellerhaugvatnet og Sveavatnet samt våtmarkene rundt.

Berørte bevaringsmål:

- Årlig forekomst/hekking av storlom
- Årlig forekomst/hekking av skjeand
- Årlig hekking av tre par vipe
- Flatvoksende einer skal ikke forekomme i mer enn 10 % av referanseområdene for kalkrik kystlynghei
- Mjødurt og lauvkratt skal ikke forekomme i mer enn 20 % av referanseområdet for rike myr- og våtmarksområder.
- Minimum 70 % åpent vannspeil i Kjellerhaugvatnet
- Sitkagran og buskfuru skal ikke forekomme innenfor reservatet

4.2.3 Retningslinjer - skjøtsel

- Alle skjøtselstiltak skal skje i samarbeid med Fylkesmannen, Vega kommune og SNO, grunneiere skal være informert.
- Gjennomføring av tiltak som medfører menneskelig aktivitet, eksempelvis gjerding eller manuell rydding, bør gjøres i perioden 31.juli-15.april for å unngå forstyrrelse i hekketida.
- Skjøtselstiltak skal ikke være til hinder for ferdsel i området.
- Sammensetningen av beitedyr bør gjenspeile den opprinnelige bruken, det bør velges lette storferaser, evt. ungdyr og en del av sauene bør være av rasen gammelnorsk sau.
- Beitedyr bør settes på beite så tidlig som mulig om våren, helårsbeite med gammelnorsk sau er ønskelig.
- Ved rydding av lauvskog og einer skal materialet fraktes ut av reservatet, eventuelt samles på et egnet sted for brenning.
- Uttak av plantefelt bør skje på en tid av året da det er tørt i jorda for å unngå skade i våtmarksområdene.
- Ved uttak av sitkagran og buskfuru er det ønskelig å få fjernet mest mulig av biomassen fra reservatet.

4.2.4 Tiltak - skjøtsel

Gjerde inn reservatet og slippe dyr på beite

Ansvarlig:	Fylkesmannen i Nordland i samarbeid med Vega kommune, SNO, Stiftelsen Vegaøyan Verdensarv og beitebrukere
Gjennomføres:	2010
Kostnad:	300 000.-
Prioritet:	1 - Høy

Manuell rydding av lauvkratt og einer¹

Ansvarlig:	Fylkesmannen i Nordland i samarbeid med Vega kommune, SNO, Stiftelsen Vegaøyan Verdensarv og beitebrukere
Gjennomføres:	2011, 2012 og 2013
Kostnad:	50 000.- første år, senere etter behov
Prioritet:	2 - Middels

Manuell rydding/slått av rikmyrene rundt Kjellerhaugvatnet og Sveavatnet²

Ansvarlig:	Fylkesmannen i Nordland i samarbeid med Vega kommune, SNO, Stiftelsen Vegaøyan Verdensarv og beitebrukere
Gjennomføres:	2012
Kostnad:	30 000.-
Prioritet:	2 - Middels

Fjerning av sitkagran³

Ansvarlig:	Fylkesmannen i Nordland i samarbeid med Vega kommune, SNO, Stiftelsen Vegaøyan Verdensarv og grunneiere
Gjennomføres:	2010-2011
Kostnad:	100 000.- per år
Prioritet:	1 - Høy

Skjøtselstiltak Kjellerhaugvatnet og Sveavatnet⁴

Ansvarlig:	Fylkesmannen i Nordland i samarbeid med Vega kommune, SNO, Stiftelsen Vegaøyan Verdensarv
Gjennomføres:	2012-2013
Kostnad:	
Prioritet:	1 - Høy

Fjerning av buskuru

Ansvarlig:	Fylkesmannen i Nordland i samarbeid med Vega kommune, SNO, Stiftelsen Vegaøyan Verdensarv og grunneiere
Gjennomføres:	2012
Kostnad:	50 000.-
Prioritet:	2 - Middels

¹Rydding bør prioriteres til myrområdene rundt Kjellerhaugvatnet og sør for Sveavatnet.

²Vurder behov etter at området har vært beitet et par år.

³Plantefeltene er avmerket på kart i vedlegg 2.

⁴Aktuelt dersom vannundersøkelser viser at det bør iverksettes tiltak for å bedre vannkvalitet. Hvilke tiltak som er nødvendige vil avhenge av hva resultat fra vannundersøkelsene viser.

4.3 Overvåkning

4.3.1 Status og utfordringer - overvåkning

En god forvaltning krever kunnskap om naturkvalitetene innenfor verneområdet og tilstanden på disse. En jevnlig overvåkning av naturkvalitetene er nødvendig for å vurdere tilstand og eventuelt behov for tiltak. Det har ikke vært gjennomført noen systematisk overvåkning av reservatet tidligere. Med registreringene fra Johan Antonsen og vegetasjonskartleggingen gjennomført i 2007 (Carlsen m.fl. 2007) har vi likevel god oversikt over tilstanden til de fleste naturkvalitetene innenfor reservatet. I forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplanen er det definert bevaringsmål for utvalgte naturkvaliteter i reservatet. Oppfølging av disse vil være sentralt i overvåking av reservatet. Det er en stor utfordring å definere bevaringsmål som skal gjenspeile tilstanden til alle naturkvalitetene innenfor reservatet. Bevaringsmålene som presenteres for Kjellerhaugvatnet naturreservat kan bli endret ved revidering av planen som en følge av mer kunnskap, og erfaring med den praktiske bruken.

Det planlegges flere skjøtselstiltak i Kjellerhaugvatnet naturreservat fra 2010 og fremover. Det er i denne perioden spesielt viktig med en årlig overvåkning av virkningen de ulike skjøtselstiltakene har på naturkvalitetene som skal bevares. Skjøtsel og restaurering av naturområder er et arbeidsfelt der man fremdeles har lite kunnskap, og det er usikkert hvordan naturkvalitetene vil reagere på skjøtselen. Det er særlig usikkerhet knyttet til beregninger av antall beitedyr i den tidlige skjøtelses-/restaureringsfasen. Beitetrykket må være høyt nok til å oppnå den restaureringen eller skjøtselen som er ønskelig samtidig som det ikke skal skade vegetasjon og jordsmonn. Det er også viktig å finne ut hvorvidt sauebeiting er en trussel for den stedvis rike orkidéfloraen i lyngheiene.

Det er lite kunnskap om hvordan ferdsel påvirker naturkvalitetene innenfor reservatet. Kjellerhaugvatnet naturreservat benyttes i dag en del til rekreasjon og friluftsliv, men det er forventet at denne bruken av reservatet skal øke. Overvåkning av ferdsel og eventuelle virkninger på naturkvalitetene blir dermed viktig i tiden fremover.

4.3.2 Forvaltningsmål - overvåkning

- Overvåkingen av Kjellerhaugvatnet naturreservat skal gi økt kunnskap om naturkvalitetene, og endringer i tilstand.
- Overvåking av Kjellerhaugvatnet naturreservat skal gi økt kunnskap om hvordan skjøtsel påvirker naturkvalitetene.
- Overvåking av Kjellerhaugvatnet naturreservat skal gi økt kunnskap om hvordan ferdsel påvirker naturkvalitetene

4.3.3 Retningslinjer - overvåkning

- Fylkesmannen har hovedansvar for overvåking av naturkvalitetene i reservatet. Statens Naturoppsyn vil i de fleste tilfellene stå for den praktiske gjennomføringen. Dette avklares årlig gjennom bestillingsdialogen.
- Statens Naturoppsyn rapporterer til Fylkesmannen ved behov og minst en gang per år.
- Utvikling og tilstand til bevaringsmålene skal evalueres av Fylkesmannen og tiltak skal settes inn om nødvendig.

4.3.4 Tiltak - overvåkning

Velge ut referanseområder for overvåkning av bevaringsmål på vegetasjon

Ansvarlig:	Fylkesmannen i Nordland
Gjennomføres:	2010
Kostnad:	10 000.-
Prioritet:	1 - Høy

Utarbeide enkel overvåkningsplan

Ansvarlig:	Fylkesmannen i Nordland og Statens Naturoppsyn
Gjennomføres:	2009
Kostnad:	0.-
Prioritet:	1 - Høy

Gjennomføre vannundersøkelser i Sveavatnet og Kjellerhaugvatnet

Ansvarlig:	Fylkesmannen i Nordland og Statens Naturoppsyn i samarbeid med NIVA
Gjennomføres:	2012
Kostnad:	200 000
Prioritet:	1 - Høy

4.4 Informasjon og tilrettelegging

4.4.1 Status og utfordringer – informasjon og tilrettelegging

Det er utarbeidet informasjonsplakat for Kjellerhaugvatnet naturreservat, se vedlegg 3. En informasjonsplakat er satt opp ved Svea øst for naturreservatet. Det planlegges i tillegg å sette opp en plakat på Nes. Naturreservatet er merket med grensemerker og verneskilt. Informasjon om naturreservatet er tilgjengelig på <http://nordland.miljostatus.no>.

Det forventes økt bruk av naturreservatet. Behovet for å formidle kunnskap om verneverdiene og bestemmelsene for reservatet vil øke i takt med dette. Ved gjennomføring av restaurerings- og skjøtselstiltak vil det være behov for å informere om dette til fastboende og besøkende. Mange av turistene som besøker Vega er ikke fra Norge og det kan være behov for å utarbeide informasjonsmateriell på engelsk, tysk og fransk. Behovet for dette bør vurderes sammen med det lokale reiselivet på Vega.

Det er i dag flere stier og tråkk gjennom reservatet, noen er delvis gjengrodde. Ved økt ferdsel kan det bli behov for å kanalisere ferdselen mot den nordlige delen av reservatet for å redusere forstyrrelsen av fuglelivet. Dette kan gjøres gjennom informasjonstiltak og merking av stier.

4.4.2 Forvaltningsmål – informasjon og tilrettelegging

- Informasjonsarbeidet i og utenfor Kjellerhaugvatnet naturreservat skal bidra til at alle besøkende kan få informasjon om naturkvalitetene i området og bestemmelsene i verneforskriften.
- Informasjonsarbeidet skal bidra til at naturkvalitetene ivaretas.
- Tilrettelegging for ferdsel skal sikre naturkvalitetene i reservatet.

4.4.3 Retningslinjer – informasjon og tilrettelegging

- Alt informasjonsmateriell skal utarbeides av, eller i samarbeid med Fylkesmannen.
- Det skal være en gjensidig dialog mellom Fylkesmannen, Stiftelsen Vegaøyan Verdensarv og Statens Naturoppsyn om informasjonsarbeidet.

4.4.4 Tiltak – informasjon og tilrettelegging

Oppføring av informasjonsplakat på Nes

Ansvarlig:	Statens Naturoppsyn
Gjennomføres:	2010
Kostnad:	0.-
Prioritet:	1 - Høy

Utarbeiding/oppføring av felles informasjonsplakat for naturreservatene på Vegaøya¹

Ansvarlig:	Fylkesmannen i Nordland og Statens Naturoppsyn
Gjennomføres:	2010
Kostnad:	10 000.-
Prioritet:	2 - Middels

Utarbeide ny informasjonsplakat for Kjellerhaugvatn naturreservatene

Ansvarlig:	Fylkesmannen i Nordland
Gjennomføres:	2011
Kostnad:	5 000.-
Prioritet:	2 - Middels

Utarbeide informasjonsplakat på engelsk, tysk og fransk²

Ansvarlig:	Fylkesmannen i Nordland
Gjennomføres:	2011
Kostnad:	5000.-
Prioritet:	2 - Middels

Utarbeide brosjyre med informasjon om naturvernområder i Vega kommune³

Ansvarlig:	Fylkesmannen i Nordland og Statens Naturoppsyn
Gjennomføres:	2012
Kostnad:	30 000.-
Prioritet:	2 - Middels

Oppdatere informasjon om Kjellerhaugvatn naturreservat på ”Miljøstatus i Nordland”

Ansvarlig:	Fylkesmannen i Nordland
Gjennomføres:	Årlig
Kostnad:	0.-
Prioritet:	1 - Høy

¹Tiltaket omfatter Kjellerhaugvatnet, Holandsosen og Eidemsliene naturreservat, oppgitt kostnad er totalt for alle områdene.

²Vurderes sammen med Stiftelsen, Vegaøyan Verdensarv

³Tiltaket omfatter alle verneområdene på Vega, oppgitt kostnad er totalt for alle områdene.

5 Saksbehandling

5.1 Forvaltningsmyndigheter

Ansvaret for forvaltningen av Kjellerhaugvatnet naturreservat involverer følgende myndigheter:

Miljøverndepartementet (MD) er øverste myndighet for miljøforvaltningen i Norge. Departementet har ansvaret for at den miljøpolitikken Stortinget har vedtatt blir gjennomført. MD er overordnet myndighet for forvaltningen av områder vernet etter naturvernloven (erstattet av naturmangfoldloven 1.7.2009).

Direktoratet for naturforvaltning (DN) er øverste fagmyndighet for naturvernområder i Norge og har hovedansvar for forvaltning av områder vernet etter naturvernloven (erstattet av naturmangfoldloven 1.7.2009). DN avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte verneområde. DN er klageinstans for vedtak som forvaltningsmyndigheten i det enkelte verneområdet har gjort. DN skal også veilede forvaltningsmyndigheten i praktiseringen av verneforskriftene.

Fylkesmannen i Nordland (FM) er forvaltningsmyndighet for Kjellerhaugvatnet naturreservat.

Vega kommune er myndighet for øvrig lovverk som kan få betydning innen Kjellerhaugvatnet naturreservatet, eksempelvis plan- og bygningsloven og motorferdselsloven.

5.2 Lovverk, føringer og forvaltning

5.2.1 Forholdet til ny naturmangfoldlov

Vedtak om vern av Kjellerhaugvatnet naturreservat er hjemlet naturvernloven. Den 1. juli 2009 trådte naturmangfoldloven i kraft og naturvernloven ble opphevet. Selv om naturvernloven er opphevet, gjelder verneforskrifter vedtatt i medhold av den inntil Kongen bestemmer noe annet, jf naturmangfoldloven § 77 første punktum.

5.2.2 Forholdet til andre lovverk

Forskrifter gitt med hjemmel i naturvernloven (erstattet av naturmangfoldloven 1.7.2009) går foran andre lover eller forskrifter dersom det er ulikheter mellom bestemmelsene. Det er også viktig å merke seg at det øvrige lovverk gjelder i tillegg til verneforskriften. Ved søknader om tillatelse til motorisert ferdsel vil det i de fleste tilfeller være nødvendig med både dispensasjon fra motorferdselloven og fra verneforskriften. Med få unntak vil verneforskriften ha strengere bestemmelser vedrørende bruk og tiltak enn annet lovverk. Det er derfor naturlig at en søknad om dispensasjon først blir behandlet av Fylkesmannen. Forskrifter gitt med hjemmel i naturvernloven (erstattet av naturmangfoldloven 1.7.2009) begrenser ikke rådighetsutøvelsen utenfor verneområdet.

For mange tiltak vil det også være nødvendig å innhente grunneiers tillatelse.

5.2.3 Forvaltning av verneforskriften

Verneforskriften har som formål å opprettholde den tilstanden området var i ved fredningstidspunktet, samt å fremme verneformålet. Forvaltningsansvaret for Kjellerhaugvatnet naturreservat ligger hos Fylkesmannen i Nordland, og det er Fylkesmannens ansvar at verneforskriften blir forvaltet i forhold til verneformålet. Hvis verneverdiene forringes, er det Fylkesmannens ansvar å iverksette nødvendige tiltak. Videre skal Fylkesmannen behandle og avgjøre alle søknader om tillatelse/dispensasjon. Klage på vedtak skal gå via Fylkesmannen og sluttbehandles av Direktoratet for naturforvaltning.

Forvaltningen av verneområdet skal skje med et langsiktig perspektiv. Dette stiller krav til langsiktig tenkning hos både de daglige brukerne og Fylkesmannen. Forvaltningsplanen for Kjellerhaugvatnet naturreservat er planlagt å rulleres hvert 5. år for å kunne fange opp eventuelle endringer i verneområdet.

5.2.4 Dispensasjonsbestemmelsen

Når naturmangfoldloven trådte i kraft 1. Juli 2009 ble den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriftene satt ut av kraft. For Kjellerhaugvatnet naturreservat gjelder dette kap. VIII. Søknader om dispensasjon etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriftens kap. VIII, skal vurderes etter naturmangfoldlovens dispensasjonsbestemmelse, jf nml § 48 jf § 77 annet punktum.

Naturmangfoldloven § 48 – dispensasjon fra vernevedtak

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Direktoratet for naturforvaltning jobber med å utarbeide et rundskriv om forvaltning av verneområder der den nye dispensasjonsbestemmelsen og bruken av denne vil bli omtalt.

5.2.5 Generelle retningslinjer for saksbehandling

Retningslinjer for behandling av saker som angår de ulike brukerinteressene er presentert i kapittel 3. Punktene under viser de generelle retningslinjene for all saksbehandling som omhandler Kjellerhaugvatnet naturreservat.

1. Alle søknader om tiltak som krever tillatelse/dispensasjon fra verneforskriften sendes Fylkesmannen i Nordland.
2. Normalt vil verneforskriften ha strengere bestemmelser enn det som gjelder etter annet lovverk. Søknader vurderes derfor først etter verneforskriften før de eventuelt vurderes etter annet lovverk. Avslag etter verneforskriften kan ikke overstyres av annet lovverk.
3. Nærmere retningslinjer for saksbehandling er gitt under de enkelte brukerinteresser. Det er viktig at en i all saksbehandling gjør en samlet vurdering i forhold til tiltakets virkning på alle typer verneverdier og forholdet til øvrige brukerinteresser.
4. Ved brudd på vilkår i en tillatelse skal Fylkesmannen vurdere om saken skal behandles på nytt med tanke på om vedtaket skal omgjøres. Ved grovere brudd bør tiltaket gjøres om slik at tillatelsen inndras. Brudd på vilkår kan tillegges vekt ved behandling av nye søknader.
5. Statens Naturoppsynet er ansvarlig for vurdering av og anmeldelse ved brudd på vilkår og verneforskrift.
6. Følgende instanser skal ha kopi av alle vedtak: Vega kommune, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for naturforvaltning, Stiftelsen Vegaøyan Verdensarv, Naturvernforbundet i Nordland og grunneiere dersom de berøres. Naturvernforbundet er definert som part og har klageadgang.
7. Direktoratet for naturforvaltning er klageinstans for alle saker etter verneforskriften. Klage på vedtak sendes Direktoratet for naturforvaltning via Fylkesmannen i Nordland. Fylkesmannen vurderer om det framkommer nye saksopplysninger som tilsier at vedtaket kan omgjøres. Dersom Fylkesmannen opprettholder sitt vedtak skal klagen oversendes Direktoratet for naturforvaltning for endelig behandling og vedtak.

6 Forvaltningsplanens varighet

Forvaltningsplanen for Kjellerhaugvatnet naturreservat gjelder for tidsperioden 2010-2014. Fylkesmannen er ansvarlig for revidering av forvaltningsplanen, arbeidet med revidering av forvaltningsplanen skal starte senest i 2013. Fylkesmannen kan revidere forvaltningsplanen før den tid dersom det er behov for det.

7 Kilder

Antonsen, J. 1994. Kjellerhaugvatnet naturreservat. Rapport over oppsynsvirksomheten 1994. Upublisert rapport.

Antonsen, J. 1995. Kjellerhaugvatnet naturreservat. Rapport over oppsynsvirksomheten 1995. Upublisert rapport.

Antonsen, J. 1996. Kjellerhaugvatnet naturreservat. Rapport over oppsynsvirksomheten 1996. Upublisert rapport.

Antonsen, J. 1997. Kjellerhaugvatnet naturreservat. Rapport over oppsynsvirksomheten 1997.

Upublisert rapport.

Antonsen, J. 1998. Kjellerhaugvatnet naturreservat. Rapport over oppsynsvirksomheten 1998. Upublisert rapport.

Antonsen, J. 1999. Kjellerhaugvatnet naturreservat. Rapport over oppsynsvirksomheten 1999. Upublisert rapport.

Antonsen, J. 2000. Kjellerhaugvatnet naturreservat. Rapport over oppsynsvirksomheten 2000. Upublisert rapport.

Antonsen, J. 2001. Kjellerhaugvatnet naturreservat. Rapport over oppsynsvirksomheten 2001. Upublisert rapport.

Antonsen, J. 2002. Kjellerhaugvatnet naturreservat. Rapport over oppsynsvirksomheten 2002. Upublisert rapport.

Carlsen, T. H., Hatten, L. & Sickel, H. 2007. Skjøtselsplan for Kjellerhaugvatnet. Vegaøyen verdensarvområde, Vega kommune i Nordland. Bioforsk rapport Vol. 2 Nr. 141 2007.

Direktoratet for naturforvaltning. 2007. Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder. Notat 2007-1.

Folkestad, A. O. 1978. Fylkesvis oversikt over ornitologisk viktige våtmarksområder i Norge. Nordland. Miljøverndepartementet juni 1978.

Fylkesmannen i Nordland. 1985. Utkast til verneplan for våtmarksområder i Nordland fylke.

Kålås, J.A., Viken, Å. og Bakken, T. (red.) 2006. Norsk rødliste 2006 – 2006 Norwegian Red List. Artsdatabanken, Norway.

Suul, J. 1975. Ornitologiske registreringer i Vega kommune, Nordland. Det kgl. norske videnskabers selskap, museet. Rapport zoologisk serie 1975-11. Universitet i Trondheim

Suul, J. (red) 2007. Vegafuglene. Oversikt over fuglelivet i Vega. Vegaøyans Venner og Norsk Ornitologisk forening.

FOR 1997-12-19 nr 1376: Forskrift om fredning av Kjellerhaugvatnet naturreservat, Vega kommune, Nordland.

DATO: FOR-1997-12-19-1376
DEPARTEMENT: MV (Miljøvern/vilt)
AVD/DIR:
PUBLISERT: II 1997 844
IKRAFTTREDELSE: 1997-12-19
SIST-ENDRET: FOR-2005-01-28-85
ENDRER:
GJELDER FOR: Vega kommune, Nordland.
HJEMMEL: LOV-1970-06-19-63-§8, LOV-1970-06-19-63-§10, LOV-1970-06-19-63-§21, LOV-1970-06-19-63-§22 og §23
SYS-KODE: BG08, D02
NÆRINGSKODE: 9129
KORTTITTEL: Forskrift om Kjellerhaugvatnet naturreservat

For å lenke til dette dokumentet bruk: <http://www.lovdatab.no/cgi-wift/ldles?doc=/lf/lf/lf-19971219-1376.html>

Forskrift om fredning av Kjellerhaugvatnet naturreservat, Vega kommune, Nordland.

Fastsatt ved kgl.res. 19. desember 1997 med hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8, jf. § 10, § 21, § 22 og § 23. Fremmet av Miljøverndepartementet. Endret 28 jan 2005 nr. 85.

I

I medhold av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63, § 8, jfr. § 10 og §§ 21, 22 og 23, er et våtmarksområde ved Gladstad i Vega kommune, Nordland fylke fredet som naturreservat ved kgl.res. av 19. desember 1997 under betegnelsen « Kjellerhaugvatnet naturreservat ».

II

Det fredete området berører følgende gnr./bnr.: 35/1, 35/3, 35/5, 35/19, 36/1, 37/1, 37/2, 39/1,2, 39/4, 39/5, 40/8, 42/2, 42/3, 42/4,17, 42/5.

Reservatet dekker et areal på ca. 1988 daa, hvorav ca. 1603 daa er landareal.

Grensene for naturreservatet framgår av kart i målestokk 1:10.000, datert Direktoratet for naturforvaltning januar 2005. Kartet og fredningsforskriften oppbevares i Vega kommune, hos fylkesmannen i Nordland, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

De nøyaktige grensene for reservatet skal avmerkes i marka der de går over land og knekkpunktene bør koordinatfestes.

III

Formålet med fredningen er å bevare et viktig våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv. Det er spesielt viktig å verne om områdets sentrale betydning som trekk- og hekkeområde for våtmarksfugl og de botanisk rike myrområdene som finnes der.

IV

For reservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. All vegetasjon i vann og på land er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse. Nye plantearter må ikke innføres.
2. Dyre- og fuglelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse. Jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt. Hunder skal holdes i bånd. Utsetting av vilt er ikke tillatt.
3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, opplag av båter, hensetting av campingvogner o.l., framføring av nye luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veger, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, nyplanting, henleggelse av avfall, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler. Opplistingen er ikke uttømmende.
4. Motorisert ferdsel til vanns og til lands samt lavtflyging under 300 m er forbudt. Forbudet gjelder også bruk av modellbåter og modellfly.
Camping, teltslaging og oppsetting av kamouflasjennretninger for fotografering er forbudt.

V

Bestemmelsene i kapittel IV er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i rednings-, ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed.
2. Utmarksbeite og utmarksslått som på vernetidspunktet eller der dette tidligere har vært vanlig.
3. Tynning og avvirking av plantefelt.
4. Tradisjonell høsting av tang og tare.
5. Sanking av bær og matsopp.
6. Jakt på hjortevilt og fellefangst av mink.
7. Lovlig bruk av hund ved jakt på hjortevilt, og ved ettersøk etter skadet hjortevilt.
8. Utøvelse av fiske.

VI

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

1. Felling av vilt som forårsaker vesentlig skade.
2. Begrenset utslipp av dreneringsvann.
3. Nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med tynning og avvirking av plantefelt.
4. Bygging av midlertidige gjerder.

VII

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre forvaltningstiltak i samsvar med fredningsformålet. Det kan utarbeides forvaltningsplan, som skal inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av forvaltningstiltakene.

VIII

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra fredningsforskriften når formålet med fredningen krever det, samt for vitenskapelige undersøkelser og arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning, og i andre særlige tilfeller når disse ikke strider mot formålet med fredningen.

IX

Forvaltningen av fredningsforskriften tillegges fylkesmannen i Nordland.

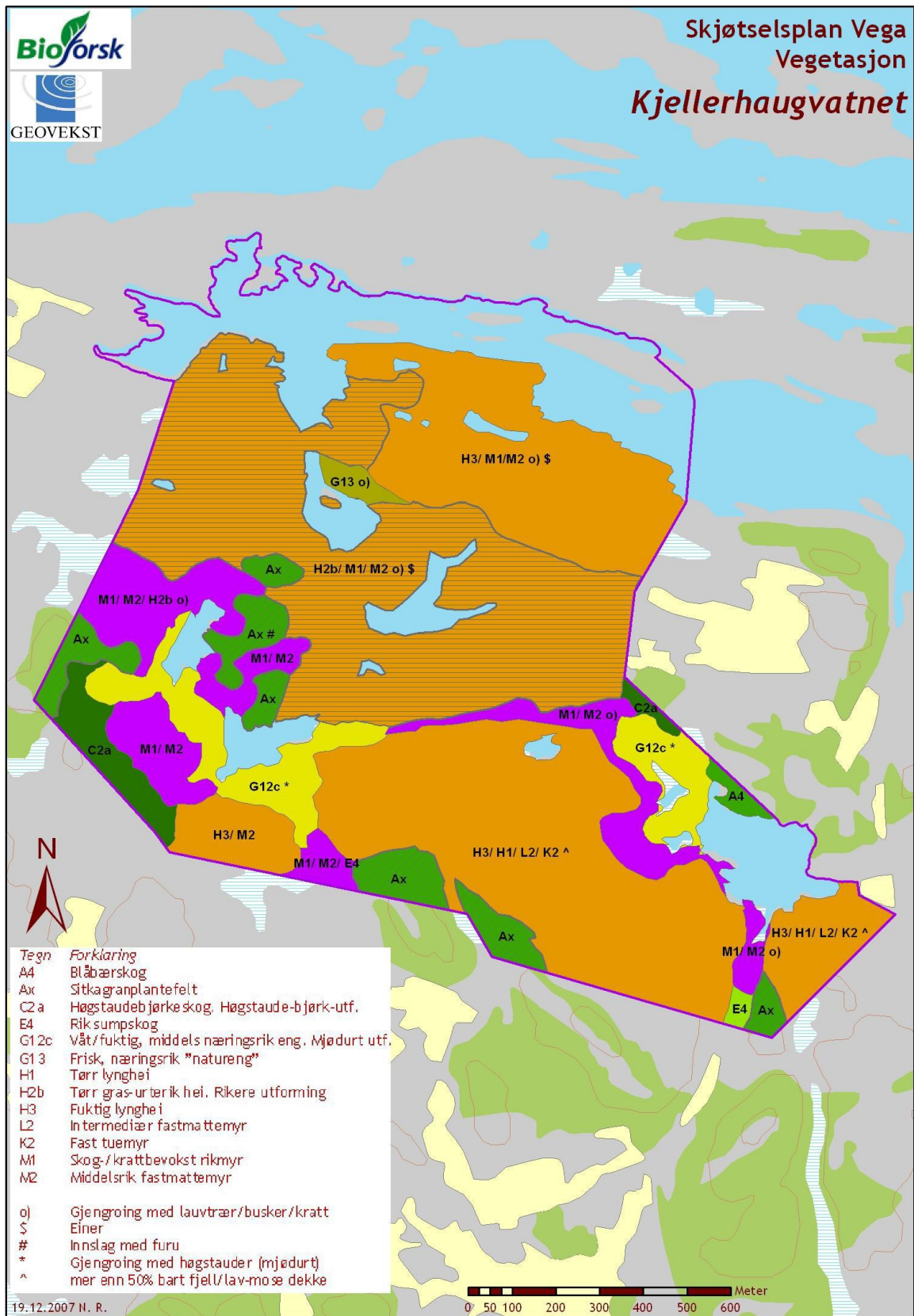
X

Denne forskrift trer i kraft straks.

Kartlagte vegetasjonstyper i Kjellerhaugvatnet naturreservat

Kartlagte vegetasjonstyper i Kjellerhaugvatnet NR

Vegetasjonstype	Areal	% av areal
A4 Blåbærskog	7,6 daa	0,5
Ax Sitkagranplantefelt	99,6 daa	6,2
C2a Høgstaudebjørkeskog. Høgstaude-bjørk-utforming	39,7 daa	2,5
E4 Rik sumpskog	4,3 daa	0,3
G12c Våt/fuktig, middels næringsrik eng. Mjødurt utforming.	107,8 daa	6,7
G13 Frisk, næringsrik ”natureng”	10,3 daa	0,6
H2b/M1/M2 Tørr gras-urterik hei/ Skog-/krattbevokst rikmyr/ Middelsrik fastmattemyr	490,3 daa	30,5
H3/H1/L2/K2 Fuktiglynghei/ Tørr lynghei/ Intermediær fastmattemyr/ Fast tuemyr	402,0 daa	25,0
H3/M1/M2 Fuktiglynghei/ Skog-/krattbevokst rikmyr/ Middelsrik fastmattemyr	218,7 daa	13,6
H3/M2 Fuktiglynghei/ Middelsrik fastmattemyr	38,9 daa	2,4
M1/M2 Skog-/krattbevokst rikmyr/ Middelsrik fastmattemyr	113,9 daa	7,1
M1/M2/E4 Skog-/krattbevokst rikmyr/ Middelsrik fastmattemyr/ Rik sumpskog	12,6 daa	0,8
M1/M2/H2b Skog-/krattbevokst rikmyr/ Middelsrik fastmattemyr/ Tørr gras-urterik hei	59,4 daa	3,7
SUM	1 605,3 daa	100,0

Beskrivelse av de viktigste vegetasjonstypene i Kjellerhaugvatnet naturreservat.

Terminologi og kodesetting følger Fremstad (1997)

Tørr lynghei (H1c/H1e)

Det er i hovedsak to utforminger av vegetasjonstypen som forekommer i Kjellerhaugvatnet naturreservat: Røsslyng-slåttestarr-torvull-utforming og røsslyng-heigråmose-lav-utforming. Vegetasjonstypen er kun referert som H1 på vegetasjonskartet og forekommer i den sørøstlige delen av reservatet, rundt Steinåsheia på gneisberget. Vegetasjonstypen er artsfattig. Typiske arter er, som navnene på utformingene beskriver, røsslyng, slåttestarr og torvull samt krekling og molte i tillegg til moser og lav.

Tørr gras-urterik hei, rikere utforming (H2b)

Dette er vegetasjonstypen som ofte også kalles for kalklynghei eller rikhei. Vegetasjonstypen er globalt sjelden, og de store forekomstene i Vega er derfor svært spesielle og verdifulle. Andelen gras og urter varierer bl.a. etter beitepåvirkningen. Beita rikheier synes å være mer gras- og urterike enn rikheier som ikke har vært beitet på lenge. Rikheiene er svært artsrike, og i Vega finner vi mange steder en rik orkidéflora i disse heiene. Også den sjeldne vegamauren er knyttet til de rike heiene i Vega. Rikheiene har de fleste av sine arter, med unntak av vedvekstene, felles med kalkrike enger. Eksempler på arter i rikheiene: bjønnbrodd, reinrose, kattedot, tiriltunge, harerug, rundbelg, teiebær, rødsildre, gulsildre, bakkesøte, fjellbakkestjerne, kvitmaure, vegamaure, blåfjær, fjellfrøstjerne, dvergjamne, småengkall, blåklokke, fuglevikke, vintergrønn spp., svarttopp, villin, fjelløyentrøst, mjødukt, kvitbladtistel, fjellsmelle, gullris, fjelltistel, grønnkurle, rødflangre, brudespore, stortveblad, vårmarihand, blåstarr, hårstarr, loppestarr, geitsvingel, hengeaks, krekling, røsslyng, rypebær, einer. Rikheiene i Kjellerhaugvatnet er ikke like artsrike som i Holandsosen, men som i Holandsosen naturreservat forekommer rikheier i Kjellerhaugvatnet naturreservat både som større, sammenhengende områder, og som mindre flekker i fattigere hei.

Fuktig lynghei (H3)

Denne vegetasjonstypen finnes i den nordøstlige delen av reservatet og i mosaikk med H1 på gneisberget i sørøst.

Våt/fuktig, middels næringsrik eng, mjøduktutforming (G12c)

I naturreservatet forekommer vegetasjonstypen hovedsakelig rundt Kjellerhaugvatnet og på nordvestsida av Sveavatnet, for det meste i kanter av ulik bredde mellom myr eller ferskvann og lynghei. Mjødukt er dominerende art. Eksempler på andre arter registrert i vegetasjonstypen er myrhatt, småørkvein, myrmaure, myrsnelle, myrsaulauk, bekkeblom, slåttestarr, myrmjølke og vendelrot.

Skog-/krattbevokst myr og middelsrik fastmattemyr (M1 og M2)

På flatene mellom de lave høydene som ligger spredt i hele reservatet er det ferskvannstjern av ulik størrelse og fukteng- og myrvegetasjon. Myrområdene ligger spredt over hele reservatet og danner mosaikk med lyng vegetasjon. Myrene er av de middelsrike typene og i flere områder har bukser og kratt, hovedsakelig av bjørk, etablert seg i myrområdene. Eksempler på arter registrert på myr i området: bukkeblad, blåknapp, åkersnelle, myrsnelle, harerug, kvitlyng, flekkmarihand, pors, fjellfrøstjerne, fjelltistel, tepperot, enghumleblom, rome, svarttopp, brudespore, engmarihand, myrklegg, molte, myrhatt, bjønnskjegg, slirestarr, hårstarr, gulstarr, nebbstarr, loppestarr, engstarr, slåttestarr, blåstarr, kornstarr, blåtopp, rødsvingel, hengeaks, svartvier.

Høystaudebjørkeskog, Høgstaude-bjørk-utforming (C2a)

Vegetasjonstypen forekommer to steder i reservatet. Viktigste treslag er bjørk, men særlig i en av forekomstene er det også mye osp. Forekomstene finnes i litt bratte lier der det er god vann- og næringstilgang.